

JOSEF ŠÍMA SE VRACÍ DO ZÁPADOČESKÉ GALERIE V PLZNI

Plzeň, 23. 10. 2025 – Po téměř šedesáti letech se do výstavních síní Západočeské galerie v Plzni vrací jedna z nejvýznamnějších osobností evropského moderního malířství – Josef Šíma (1891–1971). Jeho tvorbu formovalo prostupování mezi různými světy – mezi českým a francouzským prostředím, mezi malířstvím a poezií, které dokázal originálně propojovat do jedinečného výtvarného jazyka. Jádrem výstavy jsou Šímovy práce z dvacátých a třicátých let, jejichž imaginace je na výstavě srovnávána s analýzami poezie lingvisty Romana Jakobsona. Projekt připomíná také Šímovy návrhy vitráží ze šedesátých let a volně tak navazuje na první plzeňskou výstavu z roku 1964. Výstava **JOSEF ŠÍMA. MEZISVĚTY** je ve výstavní síni Masné krámy k vidění od 24. října 2025 do 1. března 2026.

Výstava reflektuje Šímovy začátky ve Francii, kam odjel v roce 1921 a kde zůstal natrvalo. Tehdy se ocitl v jiném světě a jeho tvorba začala reagovat na nové vizuální a myšlenkové stimuly. Šíma se však nepřipojil k žádnému z tehdy dominantních proudů – vždy je nějakým způsobem překračoval. „*Bez zábran slučoval avantgardu s tradicí, formální výtvarné experimenty s literárními odkazy či filozofickými myšlenkami, konkrétní vidění věcí s univerzálními otázkami, vážné umění s banalitou a humorem,*“ poukazuje kurátorka výstavy **Alena Pomajzlová**.

Název výstavy – *Mezisvěty* – odkazuje ke střetům a prolínání různých oblastí v Šímově tvorbě. V první řadě proměnily malířův výtvarný jazyk podněty mezinárodní umělecké komunity Paříže; k tomu se přidaly dadaistické impulsy propojené s populární kulturou, a zejména exkursy do světa poezie. Ty byly podpořeny nejen inspirujícím přátelstvím s básníky, ale také teoretickými úvahami na téma struktury básnického jazyka, o němž Šíma hovořil s lingvistou Romanem Jakobsonem při svých návštěvách Prahy.

Snahou výstavy není pouze připomenout Šímovo výjimečné postavení mezi českými a francouzskými umělci, ale interpretovat jeho dílo, často označované pojmem ‚výtvarná poezie‘, novým teoretickým východiskem, a to prizmatem jazykovědných teorií Romana Jakobsona.

„*Jakobsonovy principy, ač se týkají jazyka poezie, mohou z jiného úhlu pohledu objasnit onu podstatu Šímovy ‚výtvarné básnickosti‘ možná lépe než jen obecná konstatování. Ukazuje se, že je možné najít určitou paralelu mezi Jakobsonovým principem kombinace, kdy nezvyklá spojení vyvolávají sérii asociací rozšiřující pole vnímání o další významové vrstvy, s obdobně stavěnou strukturou Šímových pláten. V obou projevech lze hledat – kromě věcného popisu – i skrytější formy zamýšleného nebo intuitivně vnášeného významu, tedy nejen vnímat to, co bezprostředně v prvním plánu čtu nebo vidím, ale i pronikat do dané struktury,*“ objasňuje **Alena Pomajzlová**.

Kromě zásadních Šímových obrazů a kreseb výstava bohatě představí Šímovy ilustrace, mezi kterými nechybí například výtvarný doprovod knihy *Ztracený ráj* Pierra Jeana Jouva. Jakousi raritou pak může pro návštěvníky být komiks *Kůň Pu*, který Šíma vytvářel pro Lidové noviny. Zastoupeny jsou i archivní materiály jako dopisy, katalogy či fotografie. Výběrově výstava také připomene ve vzájemném dialogu s Šímovou tvorbou další osobnosti tehdejší české i zahraniční výtvarné scény, jakými byli Jindřich Štyrský, Jan Zrzavý, František Kupka, Max Ernst či Giorgio de Chirico.

Na první Šímovu plzeňskou výstavu odkazují skici vitráží ze šedesátých let 20. století, navrhovaných pro Vřídelní kolonádu v Karlových Varech, které nově doplní návrhy vitráží pro kostel sv. Jakuba v Remeši, které byly na rozdíl od Karlových Varů realizovány.

Šímovo dílo se tak po desetiletích vrací tam, kde už jednou sehrálo významnou roli – do Západočeské galerie v Plzni. Jeho první výstava totiž výrazně přispěla nejen k rehabilitaci Šímovy tvorby i širšího okruhu české meziválečné moderny, ale ovlivnila také samotný akviziční program galerie, která díky ní významně rozšířila své sbírky o řadu Šímových děl. **Ředitel Západočeské galerie v Plzni Roman Musil** vysvětluje: „*Na přelomu let 1964 a 1965 připravila Západočeská galerie v Plzni výstavu, věnovanou dílu Josefa Šímy. Její autorkou tehdy byla renomovaná historička umění a kurátorka Národní galerie v Praze Anna Masaryková, vnučka prvního československého prezidenta. Byla to v této instituci první výstava věnovaná vrcholnému představiteli české meziválečné moderny, který se však dokázal výrazně prosadit i v poválečných letech a opětovně tak potvrdil svoje nezpochybnitelné postavení i na mezinárodní umělecké scéně. Zcela nepochybně se jednalo o nejlépe připravený výstavní a publikační projekt od dob založení naší galerie v roce 1954. A byla to právě tato událost, která mě inspirovala k tomu, abychom dílo Josefa Šímy opět zařadili do naší výstavní dramaturgie. Proto jsem se obrátil na profesorku Alenu Pomajzlovou, aby pro nás výstavu tohoto výjimečného autora nově připravila, a jsem moc rád, že moji nabídku přijala.*“

K výstavě vydává Západočeská galerie v Plzni a nakladatelství Arbor vitae stejnojmennou publikaci, na níž se podílel mezinárodní tým autorů vedený Alenou Pomajzlovou, v grafické úpravě Roberta V. Nováka.

Záštitu nad výstavou převzal ministr kultury České republiky Martin Baxa.

Josef Šíma (1891 Jaroměř — 1971 Paříž)

patří k nejvýznamnějším osobnostem české i evropské moderní malby 20. století. Jeho umělecká dráha se pohybovala na pomezí několika kultur – české, francouzské i evropské kosmopolitní. Přestože v Paříži prožil téměř 50 let, s Československem si udržoval pevný vztah. Jeho malba se vyznačovala neustálým hledáním obrazového jazyka schopného vyjádřit duchovní rozměr lidské existence. Studoval na pražské Akademii výtvarných umění u Jana Preislera, jenž jej ovlivnil smyslem pro lyrickou malbu a citlivostí k barvě. V raném období jej zaujala městská krajina, později hledal zjednodušené symbolické formy, z nichž se zrodil jeho osobitý styl. V roce 1921 odjel do Francie, která se mu stala druhým domovem. Usadil se v Paříži, kde navázal úzké styky s mezinárodní uměleckou komunitou, ale udržoval stálé kontakty i s českou kulturou. Od roku 1927 byl spojen s pařížskou skupinou Le Grand Jeu (Vysoká hra), která usilovala o propojení umění, filosofie a mystiky. V průběhu druhé světové války prožil nucenou izolaci v okupované Francii a zapojil se do odbojové činnosti. Po válce se stal uznávanou osobností evropské kultury a byl jmenován poradcem pro kulturní záležitosti při československém velvyslanectví v Paříži. Účastnil se řady mezinárodních výstav a v roce 1968 reprezentoval Československo na Benátském bienále. Šímová tvorba, oscilující mezi malířskou poezií a filosofickým rozjímáním, patří k vrcholům českého moderního umění a dodnes působí svou hloubkou i univerzálním poselstvím.

JOSEF ŠÍMA. MEZISVĚTY

Masné krámy, Pražská 18, Plzeň

24. října 2025 – 1. března 2026

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

Kurátorka výstavy: Alena Pomajzlová

Produkční výstavy: Petra Kočová

Spolupráce: Charlotte Zimová, Roman Musil

Architektonické řešení: Lukáš Velišek

Grafický design: Robert V. Novák

DOPROVODNÝ PROGRAM

Komentované prohlídky

- 27. 11. 2025, 17 hodin, výstavou provází kurátorka Alena Pomajzlová
- 12. 2. 2026, 17 hodin, výstavou provází kurátorka Alena Pomajzlová

Přednášky

- **Anna Masaryková a její výstava Josefa Šímy v ZČG v roce 1964**
6. 11. 2025, 17 hodin
Přednáší Roman Musil, ředitel ZČG
- **Šíma, Jakobson a poezie**
29. 1. 2026, 17 hodin
Přednáší Alena Pomajzlová, kurátorka výstavy

Tvůrčí dílny

Od malířství k poezii a naopak

- 20. 11. 2025, 16–18 hodin
- 19. 2. 2026, 16–18 hodin

Informace o edukačních programech: edukace@zpc-galerie.cz, 775 896 883